

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)

Laura Andelin, Kai-Pekka Kangasmäki

Ohjaamo Lappeenrannan palvelut Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden maahanmuuttopalvelui- den nuorille asiakkaille

Tiivistelmä

Laura Andelin, Kai-Pekka Kangasmäki
Ohjaamo Lappeenrannan palvelut Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden maahanmuuttopalveluiden nuorille asiakkaille, 37 sivua, 1 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö 2018
Ohjaajat: lehtori Eija Semi, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa tietoa maahanmuuttajanuorten kotoutumista edistävistä toimenpiteistä ja kehittää Ohjaamo Lappeenrannan toimintaa maahanmuuttajanuorten kanssa. Lisäksi opinnäytetyömme tavoitteena oli edistää ja syventää Ohjaamo Lappeenrannan ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden eli Eksoten maahanmuuttopalveluiden välistä yhteistyötä. Opinnäytetyömme on saanut alkunsa Ohjaamo Lappeenrannan toiveesta selvittää, mitä kotoutumista edistäviä maahanmuuttopalveluita Ohjaamo Lappeenranta voisi tarjota maahanmuuttajanuorille. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä yhteistyössä Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden kanssa.

Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmänä käytimme asiantuntijoiden ryhmähaastattelua. Haastattelussa selvitimme Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden toiveita Ohjaamo Lappeenrannan tuottamista palveluista. Aineistosta esiin nousseet toimintamallit esiteltiin Ohjaamo Lappeenrannan sekä Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöille yhteisessä tapaamisessa, jossa pohdimme parhaita toimintatapoja toimintamallien käyttöönotossa. Teoriaosuudessa käsiteltiin maahanmuuttoa, nuorisotyötä sekä kotoutumista edistäviä menetelmiä.

Opinnäytetyömme tulosten perusteella kehitimme Ohjaamo Lappeenrannalle kolme toimintamallia, joita Ohjaamo Lappeenranta voi käyttää työskennellessään maahanmuuttajanuorten kanssa. Toimintamallit saivat hyvän vastaanoton sekä Ohjaamo Lappeenrannan että Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiltä.

Asiasanat: kotouttaminen, maahanmuutto, nuorisotyö

Abstract

Laura Andelin, Kai-Pekka Kangasmäki
Ohjaamo Lappeenranta and South Karelia Social and Health Care District
(EKSOTE) services for young immigrants, 37 pages, 1 appendix
Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services Lappeenranta
Degree Programme in Social Services
Bachelor's Thesis 2018
Instructor: Ms Eija Semi, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The aim of the study was to provide information about actions promoting integration among young immigrants and, together with young people of immigrant background, to develop and enhance Ohjaamo Lappeenranta's activities. A further aim was to promote and improve co-operation between Ohjaamo Lappeenranta and the Immigrant Services unit of South Karelia Social and Health Care District. The thesis and research was commissioned by Ohjaamo Lappeenranta as a part of efforts to determine the kinds of services they can provide local young immigrants. This thesis was done as a development project in co-operation with Ohjaamo Lappeenranta and Immigrant Services of South Karelia Social and Health Care District.

The theoretical part of the thesis considers issues related to immigration, youth work and actions that promote successful integration. Data for the study were collected by group interview of experts at Immigrant Services of South Karelia Social and Health Care District. In the interview, Immigrant Services specialists of South Karelia Social and Health Care District were asked to express their wishes as regards the services offered by Ohjaamo Lappeenranta. The findings of the study and suggestions for new services were then examined at a meeting between Immigrant Services of South Karelia Social and Health Care District and Ohjaamo Lappeenranta, at which practical ways of implementing new ways of operating were discussed.

Based on the findings, three concrete ideas were presented for new services that Ohjaamo Lappeenranta could use in their work supporting young immigrants. The suggestions presented were well received by staff of Immigrant Services of South Karelia Social and Health Care District and Ohjaamo Lappeenranta and they can form the basis for further improvement in immigrant services in the South Karelia district.

Keywords: integration, immigration, youth work

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Maahanmuutto.....	5
2.1	Kotouttaminen.....	7
2.2	Maahanmuuttoa koskevat lait	8
3	Maahanmuuttajien integroitumisen haasteet	10
4	Nuorisotyö.....	11
4.1	Työpajatoiminta ja talotyö	12
4.2	Matalan kynnyksen palvelut.....	13
5	Syrjäytyminen	14
6	Ohjaamo Lappeenranta ja Eksoten maahanmuuttopalvelut	15
7	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja toteutus	17
7.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	17
7.2	Opinnäytetyön toteutus	18
7.3	Aineiston keruu ryhmähaastattelulla.....	19
8	Aineiston analyysi	20
9	Tulokset	21
10	Johtopäätökset ja yhteenveto	25
11	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	27
12	Pohdinta.....	29
	Lähteet.....	33

Liitteet

- Liite 1 Maahanmuuttopalveluiden haastattelu

1 Johdanto

Maahanmuuttajien määrä on Suomessa kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla (Väestöliitto 2018b). Suuri osa maahan muuttaneista ihmisistä kuuluu ikänsä puolesta nuorten ikäluokkaan. Vuonna 2014 maamme 25–34-vuotiaista ihmisistä lähes 30 % oli ulkomaan kansalaisia. (Väestöliitto 2018a.) Etelä-Karjalassa asuu Suomen kunnista kuudenneksi eniten ulkomaalaisia ja näistä suurin osa Lappeenrannan alueella (Etelä-Karjalan kotouttamisohjelma 2017–2020).

Nuorten syrjäytyminen Suomessa on ollut puheenaiheena esillä pitkään. Syrjäytyminen ei rajoitu ainoastaan suomalaisiin nuoriin, vaan myös ulkomailta tulleet nuoret ovat vaarassa syrjäytyä. Nuorten syrjäytyminen näyttäytyy suurena ongelmana yhteiskunnassamme, vaikkakin syrjäytyneiden määrä on laskenut vuosien saatossa: vuoden 2010 tilastoissa syrjäytyneitä nuoria oli noin 5 % ja näistä lähes neljäsosa on maahanmuuttajia. (Myrskylä 2012, 2, 4.)

Tässä opinnäytetyössä selvitämme, mitä palveluja Ohjaamo Lappeenranta, joka tuottaa ohjaus- ja neuvontapalveluita nuorille, voisi tuottaa paikkakuntamme maahanmuuttajanuorille niin, että Ohjaamo Lappeenrannan tarjoamat palvelut tukisivat maahanmuuttajanuorten kotoutumista ja ehkäisivät heidän syrjäytymistään. Tavoitteena on kehittää Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden yhteistyötä ja lisätä maahanmuuttajanuorten osallisuutta sekä vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Kotoutumista tukevat palvelut voivat jäädä vapaa-ajan ulkopuolelle, jolloin esimerkiksi kaverisuhteiden luominen ja suomalaisiin nuoriin tutustuminen jää maahanmuuttajan omien toimien varaan. Selvitys tehtiin Ohjaamo Lappeenrannan pyynnöstä yhteistyössä Eksoten maahanmuuttopalveluiden kanssa.

2 Maahanmuutto

Vaikka maahanmuutto on Suomessa ollut vähäistä verrattuna muihin läntisen Euroopan maihin, on maahanmuuttajien määrä maassamme kasvanut huomattavasti 2000-luvulla. Alkujaan Suomi on ollut maastamuuttomaa ja maahan muuttaminen on kasvanut hiljalleen vasta 1980-luvulta lähtien. (Väestöliitto 2018b.) Vuodesta 1990 eteenpäin maahanmuutto on vilkastunut ja Suomessa asuvien

ulkomaalaisten määrä on kasvanut nopeasti (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013, 38). Maahanmuuton syyt ovat muuttuneet ja moninaistuneet 1990-luvulta tähän päivään, ja nykyään Suomeen muutetaan pakolaisuuden lisäksi perhesuhteiden, työpaikan ja opiskeluiden takia (Kotoutumislain käsikirja 2018b).

Suurin osa ulkomailta Suomeen muuttaneista on työikäisiä, mitä selittävät maahanmuuton syyt, kuten avioliiton solmiminen sekä työn tai opiskelun perässä muuttaminen. Ikärakenteessa nähdään selkeitä eroja verrattaessa Suomessa asuvia ulkomaalaisia Suomen kantaväestöön. Yli 65-vuotiaita maahanmuuttajia on maakunnassamme vuosien 2000–2006 tilastojen mukaan ollut hyvin pieni määrä verrattuna muihin ikäluokkiin. (Etelä-Karjalan liitto 2008, 10–13.)

Suomen maahanmuuttajista suuri osa on kotoisin entisen Neuvostoliiton alueelta, Ruotsista sekä muista Euroopan maista. Suomeen saapuu maahanmuuttajia useammista eri maista muuttoliikkeen moninaistumisen seurauksena. (Martikainen ym. 2013, 38–39) Etelä-Karjalassa, rajan läheisyyden vuoksi, suuri osa ulkomaan kansalaisista on venäläisiä (Etelä-Karjalan liitto 2008, 9).

Valtaosa Suomen maahanmuuttajista asuu pääkaupunkiseudulla. Väkilukuun suhteutettuna eniten syntymäperältään ulkomaalaisia asuu Ahvenanmaalla. (Martikainen ym. 2013, 40.) Etelä-Karjalassa asui vuoden 2015 lopussa 4764 ulkomaan kansalaista ja näistä suurin osa Lappeenrannassa. Lappeenrannan väestöstä 4,5 % on ulkomaan kansalaisia. Lappeenrannassa ulkomaalaisia houkuttelevat Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Saimaan ammattikorkeakoulu, jotka panostavat tällä hetkellä kansainvälistymiseen. (Etelä-Karjalan kotouttamisohjelma 2017–2020, 5.)

Työvoimaan voidaan laskea kuuluvaksi vain alle puolet Suomessa asuvista maahanmuuttajista, mikä kertoo sen, että työhaun perusteella maahan muuttaminen ei ole kovin yleistä. Osa näistä työvoimaan kuulumattomista on opiskelijoita, eläkeläisiä, lapsia tai esimerkiksi kotona lasten kanssa olevia vanhempia. Etelä-Karjalassa kantaväestön korkea työttömyysaste vaikuttaa suoraviivaisesti maahanmuuttajien heikkoon työllistymiseen. Muita työttömyyden syitä ovat muuttajien kielivaikeudet sekä maahan muuttamisen motiivit, ennakkoluulot sekä työpaikkojen kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus. (Etelä-Karjalan liitto 2008, 7, 11.)

2.1 Kotouttaminen

Kotoutumista tapahtuu, kun yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuesssa ja maahanmuuttaja kehittää ja hankkii itselleen yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Kotouttamisen tavoite viranomaisnäkökulmasta on, että maahanmuuttaja oppii tuntemaan suomalaisen yhteiskunnan oikeudet ja velvollisuudet sekä tuntee olevansa tervetullut osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Suomalaisen kulttuurin ja tapojen tiedostamisen ja oppimisen lisäksi suomen kielen oppimista pidetään tärkeänä osana maahanmuuttajan kotoutumisprosessia. (Eksote 2017.)

Valtakunnallisesti kotouttamisasiosta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kunnilla taas on vastuu kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta ja niiden tehtävänä on laatia kotouttamishjelma, jota tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. (Eksote 2018b.) Erilaiset kansalaisjärjestöt täydentävät viranomaisten tarjoamia, kotoutumista tukevia palveluita merkittävästi (Kotoutumislain käsikirja 2018a).

Maahanmuuton alkuvaiheessa kotoutumista tuetaan ensisijaisesti tarjoamalla perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kertoa sekä ohjata erilaisiin kotoutumista tukeviin palveluihin (Kotoutumislain käsikirja a). Kotoutumista edistävät palvelut kuuluvat osaksi kunnallisia peruspalveluja, joiden soveltuvuudesta maahanmuuttajille on vastuussa kunta (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 6 §). Kotouttaminen on moniammatillista yhteistyötä, jota toteutetaan eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 31 §).

Maahanmuuttajan muutettua Suomeen hänelle tehdään alkukartoitus, jossa arvioidaan alustavasti hänen kotoutumisvalmiuksiaan. Tämän lisäksi arvioidaan kielikoulutuksen sekä muiden tukien tarve. Alkukartoituksessa voidaan tehdä kielitaidon testi sekä kartoittaa maahanmuuttajan osaamista. (Eksote 2018a.) Alkukartoituksen on tarkoitus toimia kotoutumista tehostavana välineenä, jonka avulla maahanmuuttajalle voidaan tarjota oikea-aikaista apua ja neuvontaa. Alkukartoitus toimii hyvänä pohjana kotoutumissuunnitelman tekemiselle. (Kotoutumislain käsikirja 2018c.)

Alkukartoitusta ei suinkaan tehdä kaikille maahanmuuttajille, vaan viranomaisen aloitteesta se tehdään aina työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneelle maahanmuuttajalle sekä maahanmuuttajalle, joka saa toimeentuloa muuten kuin tilapäisesti. Vaikka nämä kriteerit täyttyisivätkin, ei alkukartoitusta ole välttämätöntä tehdä, jos sitä ei nähdä tarpeelliseksi. Maahanmuuttaja voi myös itse pyytää alkukartoituksen tekemistä. (Kotoutumislain käsikirja 2018c.)

Kotoutumissuunnitelma tehdään maahanmuuttajalle, jolle on alkukartoituksen perusteella huomattu olevan tarvetta kotoutumista tukevalle suunnitelmalle. Tästäkin tulee ottaa huomioon maahanmuuttajan yksilölliset edellytykset ja tarpeet. Kotouttamissuunnitelma tehdään aina sellaiselle alaikäiselle maahanmuuttajalle, joka on tullut maahan ilman huoltajaa. Kotoutumissuunnitelmaa tehtäessä huomioidaan asiakkaan aikaisempi koulutus, työkokemus sekä erilaiset henkilökohtaiset asiat. Suunnitelman sisältöön voivat vaikuttaa myös alueelliset erot palveluiden tarjoamisessa ja niiden saamisessa. Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan kielen opiskeluun liittyvät asiat, kotoutumista tukevat toimenpiteet sekä työnhakua tukevat ja työllistämistä edistävät palvelut. Kotoutumissuunnitelman laativat kunta ja TE-toimisto yhdessä maahanmuuttajan kanssa. (Kotoutumislain käsikirja 2018d.)

Kotouttamispalveluja suunniteltaessa otetaan aina huomioon asiakkaan yksilöllinen palveluntarve. Maahanmuuttajan oma rooli ja osallistuminen kotoutumisessa on erittäin tärkeätä. Varsinainen kotoutuminen tapahtuu arkipäiväisten asioiden keskellä, normaalissa kotiympäristössä, kuten työpaikoilla ja harrastuksissa. (Kotoutumislain käsikirja 2017.)

2.2 Maahanmuuttoa koskevat lait

Suomessa maahanmuuttoa koskevasta lainsäädännöstä sekä maahanmuuttopolitiikasta vastaa sisäministeriö. Muita maahanmuuttoon läheisesti liittyviä toimijoita ovat maahanmuuttovirasto, poliisi sekä rajavartiolaitos. (Sisäministeriö 2018a.) Maahanmuuttopolitiikkaa ja siihen liittyvää lainsäädäntöä määrittävät hallituksen linjaamat tavoitteet, EU:n yhteiset maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka sekä kansainväliset sopimukset (Sisäministeriö 2018b). Maahanmuuttoa

säätelevät Suomessa useat eri lait ja asetukset (Sisäministeriö 2018c), joista tärkeimpinä nostamme esiin lain kotoutumisen edistämisestä, ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain.

Kotouttamista määrittää laki kotoutumisen edistämisestä, jonka tarkoituksena on edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 1 §). Laissa on lueteltu erilaiset kotoutumista edistävät toimenpiteet ja niiden järjestäminen. Laissa määritellään myös alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman järjestäminen, laatiminen sekä sen kesto (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 10–13 §). Tavoitteena on edistää maahanmuuttajien tasavertaista asemaa yhteiskunnassa. Lisäksi laissa säädetyillä toimenpiteillä on tarkoitus edistää myönteistä suhtautumista ja vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 1 §, 29 §.)

Ulkomaalaislain tavoitteena on toteuttaa ja edistää ulkomaalaisasioiden oikeusturvaa, sekä hyvää hallintoa. Tämän lisäksi sen tarkoituksena on edistää hallittua maahanmuuttoa huomioiden Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset, ihmisoikeudet ja perusoikeudet. (Ulkomaalaislaki 2004/301 1 §.) Sovellettaessa ulkomaalaislakia alaikäisiin henkilöihin tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsen etuun sekä kehitykseen ja terveyteen liittyviin seikkoihin. Ulkomaalaislaissa määritellään edellytykset oleskelulupien myöntämiselle. (Ulkomaalaislaki 2004/301 6 §, 33 §.)

Kansalaisuuslaissa määritellään syyt Suomen kansalaisuuden saamiselle ja menettämiseksi. Kansalaisuuden myöntämisessä ja epäämisessä huomioidaan sekä yksityishenkilön että valtion etu. Näin vähennetään ja estetään kansalaisuudettomuutta sekä edistetään kansalaisuuteen liittyvien asioiden käsittelyä hyvän hallinnon ja oikeusturvan periaatteiden keinoin. (Kansalaisuuslaki 2003/359 1 §.)

Suomen kotouttamista säätelevää politiikkaa ja lainsäädäntöä arvioitiin uudelleen vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden määrän suuren kasvun vuoksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 9–10). Saman vuoden aikana myös ilman huoltajaa Suomeen tulleiden alaikäisten määrä kasvoi huomattavasti (Kiuru, Kuusisto, Laula-

jainen & Vuori 2017, 8). Suomalaisen yhteiskunnan muuttuessa on myös palvelujärjestelmää arvioitava ja muutettava jatkuvasti viranomaistahojen puolelta, jotta se vastaa nykyhetken tarpeeseen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016,10).

3 Maahanmuuttajien integroitumisen haasteet

Maahanmuuttajien tuen tarve ei läheskään aina johdu maahanmuuttajien omista kyvyistä ja ominaisuuksista, vaan suomalaisen palvelujärjestelmän rakenteellisista esteistä sekä sen monimutkaisuudesta. Palvelujärjestelmän monimutkaisuuden vuoksi edes ammattilaiset eivät välttämättä osaa neuvoa maahanmuuttajia näissä asioissa yksiselitteisesti. Myös maahanmuuttajien oma tausta voi olla vaikuttavana tekijänä maahanmuuttajien kykyyn toimia yhteiskunnassamme, ja vaikka asiakkaat olisivatkin kotoisin samalta seudulta, voivat heidän mahdollisuutensa toimia olla hyvinkin erilaiset. (Helldan, Fathollahi, Lehtovirta, Miettinen & Nieminen 2018, 5, 9.)

Maahanmuuttajat voivat joutua käymään peruskoulua vanhemmalla iällä vaatimattoman koulutustaustansa vuoksi. Tämä voi vaikeuttaa heidän taloudellista tilannettaan, sillä usein nämä nuoret asuvat jo omillaan, mutta eivät ole oikeutettuja opintotukeen eivätkä opiskelija-asuntoihin, sillä heitä ei lasketa opiskelijoiksi. (Nieminen, Kivijärvi & Toivikko 2015, 27.) Koulu- ja työelämään hakeutuminen aiheuttaa maahanmuuttajille ongelmia jo sen vuoksi, että työelämän käytäntöjen ja koulutusjärjestelmän tuntemus ei ole riittävä. Suomalaiset koulutuspolut ovat hyvin joustamattomia, joten ulkomailta Suomeen muuttaneen on hankala päästä kouluihin ja opintoihin sisään, vaikka kotimaasta aiempaa koulutushistoriaa olisi-kin. Ammattikoulutukseen hakeutuminen vaatii tietynlaisen koulutuksen, jota monella maahanmuuttajalla ei ole ja jonka suorittamiseen Suomessa menee pitkä aika, mikä siirtää työelämään pääsemistä eteenpäin. (Ohjaamo Helsinki 2017, 19–20.)

Maahanmuuttajan oikeus opiskeluun, työntekoon ja sosiaaliturvaan on riippuvainen hänen oleskelulupansa perusteesta. Maahanmuuttajat eivät itsekään välttämättä ole tietoisia oleskelulupansa perusteesta, mikä hankaloittaa useiden asioiden hoitoa. (Helldan ym. 2018, 12.) Kulttuurisidonnaisista syistä erilaisten tukien

vastaanottaminen valtiolta voi olla myös kunniakysymys, minkä vuoksi tukia saatetaan jättää hakematta (Ohjaamo Helsinki 2017, 19).

Oleskeluluvan myöntäminen perheenjäsenille vaatii turvatus toimeentulon koko perheelle, mikä tarkoittaa sitä, että jos maahanmuuttajan perheeseen kuuluu avopuoliso ja lapsi, niin nettotulojen olisi oltava noin 2200 euroa. Tällaisten tulojen ansaitseminen voi olla hyvin vaikea ja pitkäkestoinen projekti kouluttamattomalle maahanmuuttajalle. (Nieminen ym. 2015, 35–36.)

Ennakkoluulot aiheuttavat ongelmia maahanmuuttajille paljon, myös yhteiskuntaamme integroitumisen suhteen. Jos työnantajalla tai vuokranantajalla on ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan, voi maahanmuuttajalta jäädä asunto tai työpaikka saamatta. Kun työpaikkaa tai asuntoa hakee useampi henkilö, on vaikea näyttää toteen, että asunnon tai työpaikan saamatta jääminen on hakijan etnisten taustojen syytä. (Nieminen ym. 2015, 28; Helldan ym. 2018, 10.)

4 Nuorisotyö

Nuorisotyön tarkoituksena on tukea ja ohjata nuoria heidän elämässään ja heidän tekemisissään valinnoissa sekä tarjota nuorille heidän tarvitsemiaan palveluita. Nuorisotyön ensisijainen tarkoitus on olla ennaltaehkäisevää työtä. (Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi Ry.) Nuorisolakiin perustuva nuorisotyö pyrkii edistämään nuorten kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi ja pyrkii tukemaan nuoren itsenäistymistä ja vahvistamaan sosiaalisuutta syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2017b). Nuorisotyötä määrittää Nuorisolaki (1285/2016), jonka tavoitteena on muun muassa edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä toimintakykyä yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista. Nuorisolaki määrittää nuoret alle 29-vuotiaiksi.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluu kunnan järjestettäväksi. Kunta järjestää ja toteuttaa nuorisotyötä paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Kunnan vastuulle kuuluu tilojen järjestäminen, joissa nuorisotyötä toteutetaan. Kunta järjestää palveluja yhdessä muiden nuorisotyötä toteuttavien tahojen kanssa. Nuoret itse pääsevät

myös mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan nuorisotyötä muun muassa kunnan nuorisovaltuuston kautta. (Nuorisolaki 2016.) Nuorisovaltuusto on nuorille kanava päästä vaikuttamaan kunnallisella tasolla nuorten omiin asioihin ja saada nuorten ääni kuuluviin. Nuorisovaltuuston avulla nuoret pääsevät mukaan yhteiseen päätöksentekoprosessiin ja voivat osallistua myös erilaisten tapahtumien järjestämiseen. (Nuva ry. 2018.) Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä muiden asianomaisten ministeriöiden kanssa valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta, minkä valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi (Nuorisolaki 2016).

Monikulttuurisen nuorisotyön tulkitseminen voi olla vaikeaa, sillä sen tehtävä voidaan ajatella kuuluvan vain tietyille työntekijöille ja yksiköille, joiden työ liittyy selkeästi maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen. Tärkeänä yksittäisenä asiana monikulttuurisessa nuorisotyössä on nuorten keskinäisen suvaitsevaisuuden lisääminen. (Korhonen & Puukari 2013, 296, 297.) Työntekijöiden keskuudessa on ollut vaihtelevia mielipiteitä monikulttuurisesta nuorisotyöstä: osa kokee kouluttautumisen ja monikulttuurisen tiedon hankkimisen erittäin hyväksi asiaksi, kun taas osa ajattelee vain monikulttuurisen taustan omaavan henkilön olevan oikea ratkaisu monikulttuuriseen nuorisotyöhön. Vaarana jälkimmäisessä vaihtoehdossa on työntekijän leimautuminen pelkästään monikulttuurilliseksi nuorisotyöntekijäksi ja tätä kautta työntekijän liika vastuuttaminen. (Honkasalo, Kiilakoski & Kivijärvi 2011, 65.)

4.1 Työpajatoiminta ja talotyö

Nuorisotyöhön sisältyy nuorten työpajatoiminta. Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren koulutusta ja koulutusvalmiuksia ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Tarkoituksena on myös nuoren elämänhallintataitojen parantaminen sekä hänen kasvun, itsenäistymisen ja yhteiskuntaan osallisuuden edistäminen. Nuori on mukana työpajatoiminnassa omien edellytyksiensä mukaan. Työpajatoimintaan kuuluu henkilökohtainen valmennussuunnitelma, joka tehdään yhdessä nuoren kanssa. Työpajatoimintaa järjestävät kunta, useat kunnat yhdessä tai jokin yh-

teisö, joka tuottaa nuorten palveluja. (Nuorisolaki 2016.) Lappeenrannassa työpajatoiminta ylläpitää Nuorten paja, joka toimii samassa rakennuksessa Ohjaamo Lappeenrannan ja nuorisotila Monarin kanssa.

Talotyö tai tilatyö, jolla viitataan nuorisotalotoimintaan, on vahva osa nuoristyötä. Sen lisäksi, että nuorisotalot voivat olla kokoontumispaikka nuorisolle, voivat nuorisotalot samalla olla tärkeä osa-alue nuorisotyölle ja sen kehittämiseksi. (Komonen, Suurpää, Söderlund 2012, 125.) Nuorisotalotyön kehittämistä olisi hyvä tarkastella kahdesta näkökulmasta: ideaalista tulevaisuuskuvasta sekä nykytilanteesta. Pelkkien ihanteiden kautta kehittäminen saattaa olla hyvin kaukana todellisuudesta ja siitä, mitä nuorisotyö tällä hetkellä on ja miten se oikeasti toimii. (Honkasalo ym. 2011, 159.)

4.2 Matalan kynnyksen palvelut

Matalan kynnyksen palveluiden tavoitteena on saavuttaa asiakkaita, jotka ovat jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle ja ovat vaarassa syrjäytyä. Matalan kynnyksen palveluihin hakeutumisen kynnyks tulee olla mahdollisimman alhainen. Näiden palveluiden pariin pääsemisen pitää olla helppoa, eikä se saa olla riippuvainen taloudellisesta tilanteesta. Palveluihin hakeutumisen esteinä voi olla monia syitä, esimerkiksi fyysiset ja psyykkiset esteet tai häpeäntunne. Matalan kynnyksen palveluiden tarkoitus on purkaa ja madaltaa näitä mahdollisia esteitä. (Leemann & Hämäläinen 2015, 1,3.)

Matalan kynnyksen palveluiden määrittelemisen on hankalaa, sillä se on hyvin paljon riippuvainen siitä, mille kohderyhmälle kyseinen palvelu on tarkoitettu. Myös jokainen ihminen kokee kynnyksen mataluuden eri tavoin. Palveluiden todellinen kynnyksen mataluus selviää, kun sekä palvelun tuottaja että palvelun käyttäjä määrittävät palvelun matalan kynnyksen palveluksi. (Leemann & Hämäläinen 2015, 1,5.) Palveluita on usein suunnattu tietyille käyttäjäryhmille, joka voi osaltaan nostaa tiettyjen ryhmien kynnyksistä käyttää kyseistä palvelua. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluiden leimaavuus voi olla este palvelun käytölle. (Leemann & Hämäläinen 2015, 4.)

5 Syrjäytyminen

Syrjäytymistä voidaan käsitellä monesta eri näkökulmasta, kuten esimerkiksi taloudellisesta, elämän käännekohtiin liittyvistä tai sosiaalisista näkökulmista (Saari 2009, 209). Köyhyystutkimuksista esiin noussutta syrjäytymistä pitää muistaa käsitellä muun muassa edellä mainituista näkökulmista ja muistaa, että asiat vaikuttavat kokonaisuuteen eri tavoilla (Liebkind, Mannila, Jasinskaja-Lahti, Jaakkola, Kyntäjä, Reuter 2004, 40). Nuorten syrjäytymisen nähdään olevan erityisen suurta miehillä. Myös maahanmuuttajien syrjäytyminen on kantaväestöä suurempaa muun muassa koulutustaustan ja huonon työllistymisen vuoksi. Maahanmuuttajanuorilla syrjäytyminen koskee miesten lisäksi erityisesti perheellisiä naisia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Maahanmuuttajanuorilla on suuri uhka syrjäytyä, jos yhteiskunnan tukevat toimenpiteet jäävät kielen opiskeluun, eikä muita, vapaa-aikaa ja näin ollen kotoutumista tukevia toimenpiteitä järjestetä. Syrjäytymisellä tarkoitetaan ihmisen ja yhteiskunnan siteiden heikkoutta ja sosiaalinen syrjäytyminen nähdään ensisijaisesti työstä syrjäytymisenä (Raunio 2006, 9,11). Syrjäytymistä käsiteltäessä pitäisi myös ottaa huomioon, miten syrjäytymiseen vaikuttaa yhteiskunnallinen sosiaalinen kilpailu, ja mikä vaikutus valtaväestön aktiivisella toiminnalla on (Liebkind ym. 2004, 41). Nuorten kertoman mukaan suurin syy syrjäytymiseen on ystävyys-suhteiden puute. Tämän lisäksi matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys sekä toimeentulo-ongelmat ovat merkittäviä syrjäytymisen riskitekijöitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a.)

Syrjäytymistä on tutkittu myös maahanmuuttajataustaisten joukossa ja Elinkeinoelämän Valtuuston vuonna 2012 julkaisema analyysi kertoo, että syrjäytyneistä nuorista lähes neljäsosa oli maahanmuuttotautaisia. Analyysissä todettiin maahanmuuttajien jäävän kantaväestöä helpommin työ- ja koulutusmarkkinoiden ulkopuolelle. Tätä pyritään ennaltaehkäisemään tehokkaalla kotouttamisella ja ohjaamisella koulutuksiin ja työmarkkinoille. (Myrskylä 2012, 3–4.) Maahanmuuttajien syrjäytymiseen voi liittyä myös sosiaalisen integroitumisen osittaista integroitumista, jolloin esimerkiksi sosiaalisten verkostojen integroituminen saattaa jäädä toimeentuloa heikommaksi (Liebkind ym. 2004, 45).

Maahanmuuttajien syrjäytymiseen liittyy termin vastakohta akkulturaatio, joka yleistäen tiivistettynä tarkoittaa integroitumisen kaltaista uuden yhteiskunnan omaksuntaa ja siihen sulautumista. Sekä akkulturaatiota että syrjäytymistä voidaan tutkia erilaisten osa-alueiden kautta, mutta aina ei pystytä absoluuttisesti määrittelemään eri osa-alueiden vaikutusta toisiinsa, kuten esimerkiksi terveydentilan alenemista ja sosiaalisten suhteiden vaikutuksia toisiinsa. (Liebkind ym. 2004, 46–47, 72–73.)

Syrjäytymiseen liitetään julkisissa keskusteluissa usein myös yksinäisyys. Suuri osa suomalaisista on sitä mieltä, että vastuu yksinäisistä ihmisistä kuuluu lähipiirille tai seurakunnalle. (Saari 2009, 209 & 217.) Maahanmuuttajien syrjäytymisestä ja yksinäisyydestä puhuttaessa on otettava huomioon se, ettei maahanmuuttajalle ole välttämättä lähipiiriä ja seurakunta tai kirkkokin voi olla jokin muu, kuin saatavilla oleva lähiseurakunta. Työttömien ja syrjäytymisvaarassa olevien maahanmuuttajien taustalla voi olla sama tilanne kuin valtaväestölläkin, mutta maahanmuuttajille saattaa aiheuttaa paineita vielä akkulturaatiostressi (Liebkind ym. 2004, 72).

6 Ohjaamo Lappeenranta ja Eksoten maahanmuuttopalvelut

Ohjaamo Lappeenranta

Etelä-Karjalan Ohjaamo on saanut alkunsa Lappeenrannan kaupungin, Imatran kaupungin ja Eksoten järjestämänä hankkeena maaliskuussa 2015. Keskeisintä työssä on ennaltaehkäisy, asiakaslähtöisyys ja ratkaisukeskeinen työote. Etelä-Karjalan Ohjaamo -hanke päättyi helmikuussa 2018 ja tämän jälkeen Ohjaamo Lappeenranta aloitti toimintansa. Ohjaamo Lappeenranta toimii Lappeenrannan keskustassa samoissa tiloissa nuorisotila Monarin kanssa. Tavoitteena hankkeella on edistää nuorisotakuuta ja kehittää pysyviä nuoria palvelevia toimintamalleja osaksi kuntien toimintaa. (Lappeenranta 2017.) Nuorisotakuun tarkoitus on tarjota alle 25-vuotiaille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille töitä, opiskelupaikka tai töihin rinnastettavaa toimintaa kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta (Nuorisotakuu.fi 2017).

Ohjaamo Lappeenrannan palveluihin kuuluvat muun muassa työhön, opiskeluun, terveyteen ja harrastuksiin liittyvät asiat (Nuorten elämä 2017). Ohjaamon henkilökunta neuvoo ja ohjaa nuoria työnhaussa esimerkiksi auttamalla CV:n tekemisessä. Ohjaamo Lappeenranta tarjoaa alle 30-vuotiaille nuorille harrastuksiin ja vapaa-ajan viettoon ilmaisia eri ohjaajien vetämiä harrastepajoja, joiden sisältöinä on muun muassa liikunta, kädentaidot, musiikki ja ruoanlaitto. Työnhakuun liittyvät maksuttomat koulutukset, esimerkiksi hygienia- ja anniskelupasseihin, kuuluvat myös Ohjaamo Lappeenrannan palveluihin. (Lappeenranta 2017.)

Lappeenrannan ydinkeskustassa sijaitseva Ohjaamo Lappeenranta on avoinna arkisin tiistaista perjantaihin kello 12–16 (Lappeenranta 2017). Ohjaamo Lappeenrannan sijainnin ansiosta muihin palveluihin, kuten Kelaan ja työ- ja elinkeinotoimistoon on lyhyt matka. Ohjaamo Lappeenrannan ulkoasu on olohuonemainen, ja tiloihin voi tulla ilman ajanvarausta, mikä mahdollisesti nopeuttaa monen nuoren asioimisia. Ohjaamo Lappeenranta edustaa matalan kynnyksen palvelutoimintaa.

Eksoten maahanmuuttopalvelut

Eksoten maahanmuuttopalveluiden tavoitteena on edistää kotoutumista maahanmuuttajien keskuudessa. Palvelut on tarkoitettu kaikille maahanmuuttajille katsomatta Suomeen muuttamisen ajankohtaa. (Eksote 2017.) Eksoten maahanmuuttopalveluiden nettisivuilta löytyy laajasti käytännön tietoa maahanmuuttajille asumisesta, elämisestä, yhteiskunnasta sekä muun muassa erilaisista tapahtumista. Nettisivut eivät ole kohdennettu pelkästään maahanmuuttajille, vaan sivujen tarkoitus on tuottaa tietoa myös maahanmuuttajien kanssa toimiville ihmisille ja tahoille (Eksote 2017).

Eksoten maahanmuuttopalvelut tukee lailla säädettyä kotouttamista tekemällä tiivistä yhteistyötä erilaisten yhteistyökumppaneiden, kuten alueen koulujen, varhaiskasvatuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Eksoten maahanmuuttopalveluiden verkkosivuilta on saatavissa myös ohjausta erilaisiin vapaa-ajan harrastuksiin, liikuntaan ja kulttuuriin. (Eksote 2017.) Eksoten maahanmuuttopalvelut sijaitsevat myös Lappeenrannan ydinkeskustassa pääkirjaston ja Ohjaamo Lappeenrannan vieressä.

Eksoten maahanmuuttopalvelut tarjoavat palveluina kuntaan muuttaville muun muassa neuvontaa, ohjausta hakemusten täytössä sekä apua alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekemiseen (Eksote 2017). Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma on kirjattu lakiin kotoutumisen edistämisestä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010). Ohjaajien työhön kuuluu lisäksi tiedon välittäminen ja ymmärryksen lisääminen eri kulttuureista. Myös erilaiset retket, kerhot ja luennot ovat osa Eksoten maahanmuuttopalveluiden tarjoamia palveluita. (Eksote 2017.)

7 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja toteutus

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen tutkimuksellinen kehittämistehtävä, jonka tavoitteena on yhdessä Ohjaamo Lappeenrannan sekä Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden kanssa tuottaa Ohjaamo Lappeenrannalle palveluita, joita Ohjaamo Lappeenranta voi tarjota maahanmuuttajanuorille. Kehittämistehtävämme tavoitteena on saada aikaan parempi tai täysin uusi toimintatapa. Rajasimme aiheestamme kaksi tutkimuskysymystä, jotta saavuttaisimme kehittämistehtävämme tavoitteet:

1. Miten Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden yhteistyö auttaa Lappeenrannan maahanmuuttajanuorten integroitumista?
2. Minkälainen uusi Eksoten maahanmuuttopalvelut ja Ohjaamo Lappeenrannan yhdistävä palvelu tai toiminto olisi tällä hetkellä tarpeellinen Lappeenrannassa?

Kehittämistoiminnalla voidaan tavoitella sekä toiminnallisia että rakenteellisia uudistuksia, jotka voivat sisältää uusien ideoiden keksimistä ja näiden pohjalta syntyneiden toimintojen vakiinnuttamista. (Toikko & Rantanen 2009, 16.) Opinnäytetyömme ensisijainen tavoite onkin kehittää uusia ideoita, ja toissijaisena tavoitteena olisi saada uuden idean pohjalta jokin uusi toiminto vakiinnutettua Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan välille.

7.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa maahanmuuttajanuorten kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja kehittää Ohjaamo Lappeenrannan toimintaa

maahanmuuttajanuorten kanssa. Tavoitteena on edistää ja syventää Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten Maahanmuuttopalveluiden välistä yhteistyötä maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistämiseksi. Tarkoituksena on tuottaa tietoa maahanmuuttopalveluista Ohjaamo Lappeenrannan työntekijöille, jotta he voisivat edistää maahanmuuttajanuorten kotoutumista ja integroitumista. Ohjaamon erikoisosaaminen nuorten vapaa-ajan vieton ja harrastemahdollisuuksien osalta olisi tärkeä täydentävä tekijä Eksoten maahanmuuttopalveluiden tarjoaman koulutus- ja tukiasioihin liittyvän ohjaamisen lisäksi.

Erilaiset vapaa-ajan toiminnot ja vapaa-ajan viettäminen muualla kuin kotona edistää maahanmuuttajien kotoutumista, sillä kontaktien saaminen suomalaiseen yhteiskuntaan on yksi tärkeistä kotouttamista tukevista asioista. (Infopankki 2018.) Vapaa-ajan toiminnot tarjoavat maahanmuuttajille mielekästä tekemistä ja väyliä tutustua valtaväestöön. Erilaiset harrastukset tukevat myös kielen oppimista, kun saa olla kanssakäymisissä suomen kieltä puhuvien kanssa myös vapaa-ajalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 52.)

7.2 Opinnäytetyön toteutus

Kehittämistehtävämme on laadultaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivinen tutkimus kuvaa todellista elämää, ja tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruuseen käytetään harkinnanvaraista tai teoreettista otantaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset ovat usein paikallisia ja muuttuvia. (Eskola & Suoranta 2014, 15–16.)

Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat maahanmuuttajanuoret sekä Ohjaamo Lappeenrannan työntekijät. Kartoitimme tarjolla olevia maahanmuuttopalveluita haastattelemalla Lappeenrannan maahanmuuttopalveluiden työntekijöitä. Haastattelimme vain maahanmuuttopalveluiden työntekijöitä, emme asiakkaita, sen vuoksi, että tavoitteena on kehittää ja syventää Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden yhteistyötä.

Haastattelun kysymykset käsittelivät lähinnä maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan palveluita (liite 1). Selvitimme, mitä vapaa-ajan viettoa tukevia palveluita Eksoten maahanmuuttopalvelut tuottavat. Kysyimme myös, millaisten palveluiden

työntekijät kokisivat tukevan Eksoten maahanmuuttopalveluiden asiakkaita sekä mitä palveluita työntekijät toivoisivat Ohjaamo Lappeenrannan tarjoavan Eksoten maahanmuuttopalveluiden asiakkaille. Selvitimme haastattelun kautta myös sitä, millaista tukea ja apua maahanmuuttajanuoret arkielämässään tarvitsevat. Kysymykset olimme lähettäneet haastateltaville etukäteen, jotta työntekijät olivat pystyneet tutustumaan kysymyksiin ja miettimään vastauksiaan sekä palveluiden tarpeellisuutta jo etukäteen. Ennen haastattelun toteuttamista tutustuimme Ohjaamo Helsingin (2017) julkaisemaan esitteeseen Helsingin Ohjaamon tarjoamista maahanmuuttopalveluista.

7.3 Aineiston keruu ryhmähaastattelulla

Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä haastattelussa voi lisäkysymyksien avulla syventää haastattelun aikana esiin nousseita vastauksia. Haastattelussa pystyy tarkentamaan vastauksia ja selventämään sitä, mitä ihminen haluaa vastauksillaan tarkoittaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 205.) Haastattelun etuna oli myös se, että saimme haastatteluun osallistuneet työntekijät mukaan tulosten läpikäymiseen.

Haastattelumenetelminä käytimme puolistrukturoitua haastattelua, jossa kysymysten muotoilu ja järjestys ovat kaikille haastatteluun osallistujille samat eikä valmiita vastausvaihtoehtoja ole (Eskola & Suoranta 2014, 87). Kysymyksiin sai jokainen vastata omin sanoin, eikä valmiita vastausvaihtoehtoja ole annettu, sillä halusimme haastattelun kautta saada tietoa Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden omista mielipiteistä ja toiveista.

Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, jolloin saimme samalla kerralla tietoa useammalta eri henkilöltä ja saimme aikaiseksi keskustelua. Ryhmähaastattelussa työntekijät pohtivat yhdessä tarvittavia palveluita ja pystyivät yhdistämään ajatuksiaan, jolloin työntekijät saivat mahdollisuuden yhdessä kehittää erilaisia palveluita heidän tarpeisiinsa nähden. Ryhmähaastattelun koimme olevan opinnäytetyötämme tehtäessä yksilöhaastattelua parempi, sillä yksilöhaastatteluiden pohjalta emme olisi saaneet samanlaista käsitystä heidän yhteisistä tarpeistaan (Vilkkä 2005, 102,103).

Ryhmähaastattelun tarkoituksena oli saada aikaiseksi ryhmäkeskustelua haastattelumme aiheesta. Ryhmähaastattelun kautta voidaan saada enemmän tietoa kuin yksilöhaastatteluista, sillä tällöin osallistujat voivat yhdessä pohtia ja muistella aihetta. (Eskola & Suoranta 2014, 95.) Tämä mahdollisti sen, että saimme esiin koko Eksoten maahanmuuttopalveluiden henkilökuntaa koskevia mielipiteitä ja toiveita, emme vain yhden työntekijän henkilökohtaisia ajatuksia.

8 Aineiston analyysi

Haastattelun jälkeen kirjoitimme muistiinpanoistamme oikoluettun version ja lähetimme aineiston kaikille haastatteluun osallistuneille Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöille tarkistettavaksi. Kun vastauksiin ei tullut korjattavaa tai tarkennettavaa, aloimme etsiä mielestämme tärkeitä ja usein esiin nousevia asioita aineistosta. Tuomen ja Sarajärven (2018, 104) mukaan kaikkia asioita ei voikaan mahduttaa yhteen tutkimukseen, joka ei meidän tapauksessa ollut tarkoitukseen. Tavoitteenamme oli saada muutamia uusia palveluita maahanmuuttajanuorille Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan yhteistyön tuloksena.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 104) viittaavat kirjassaan tutkija Timo Laineen tekemään runkoon, joka kuvaa laadullisen tutkimuksen etenemistä. Ensimmäisenä osana rungossa on aineiston aiheen rajaaminen oman kiinnostuksen mukaan. Haastattelussa usein esille noussut aihe oli maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan viettäminen, joten valitsimme tämän tärkeimmäksi teemaksi. Toisena kohtana Laineen rungossa on edellisessäkin kappaleessa sivuttu aiheen rajaaminen ja kaiken muun aineiston jättäminen rajaamamme aiheen ulkopuolelle. Teeman ulkopuolelta otimme mukaan yhden tämän aiheen ulkopuolisen kehittämisidean, josta kerromme enemmän myöhemmin.

Kolmantena osana rungossa Laine neuvoo luokittelemaan, teemoittamaan tai tyypittelemään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105). Aineistossamme maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan viettämiseen liittyi erilaisia tarkempia sisältöjä, joten päätimme jakaa aiheen kolmeen eri kokonaisuuteen, jotka olivat harrastusten järjestäminen, rinnalla kulkeminen ja työharjoittelu Ohjaamo Lappeenrannassa. Näin

vapaa-ajan viettäminen aiheena oli myös helpompi käsitellä yhteisessä tilaisuudessaamme Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan kanssa, koska aiheet oli jo etukäteen tarkennettu. Neljäs, vapaa-ajan vieton ulkopuolelle jäävä kehittämisidea oli parityöskentely, joka tietyllä tapaa liittyi myös vapaa-aikaan. Halusimme silti käsitellä parityöskentelyn omana aiheenaan.

9 Tulokset

Kerättyämme tarvittavan määrän aineistoa veimme tiedot ja aineistosta esiin nousseet toimintamallit Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöille yhteisessä tapaamisessa. Tapaamisen alussa annoimme jokaiselle tapaamiseen osallistujalle toimintamalliehdotuksemme paperisina versioina, joihin työntekijät halutessaan saivat kirjata toimintamallin hyviä sekä huonoja puolia. Kävimme aineistot läpi työntekijöiden kanssa valitsemassamme järjestyksessä, ja keskustelimme yhdessä toimintamalleista sekä niiden eri puolista. Tämän lisäksi keskustelimme siitä, kuinka toimintamalleja voisi toteuttaa Ohjaamo Lappeenrannan maahanmuuttopalveluina.

Sovimme sähköpostitse tapaamisen tapahtuvaksi Eksoten maahanmuuttopalveluiden tiloihin 25.9.2018 ja toivoimme osallistumista sekä Ohjaamo Lappeenrannan että Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiltä, jotta saisimme tapaamisen yhteydessä mahdollisimman monipuolista keskustelua tuloksista. Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöitä pääsi osallistumaan paikan päälle yhteensä seitsemän työntekijää ja Ohjaamo Lappeenrannan edustajia oli paikan päällä yksi ihminen. Jaoimme osallistujille aihealueittain paperit vapaaehtoisia muistiinpanoja ja ideoiden tallentamista varten, mutta paperit jäivät tyhjiksi. Sen sijaan keskustelu tuloksista oli hyvin runsasta.

Tilaisuudessa sana oli vapaa, ja tilaisuus toimi ikään kuin teemahaastatteluna, sillä keskustelimme määrittelemistämme toimintamalleista ilman etukäteen määriteltyjä kysymyksiä. Hirsjärvi (2009, 208) sanoo, että teemahaastatteluissa haastattelun aihepiiri on selvillä eikä kysymyksiä ole muotoiltu tarkasti eikä kysymyksiä esitetä tietyssä järjestyksessä. Valitsimme tässä vaiheessa menetelmäksi

teemahaastattelun, sillä halusimme kuulla työntekijöiden aitoja mielipiteitä aiheista ja halusimme saada aikaiseksi lisäkeskustelua toimintamalleistamme ohjaamatta keskustelua johonkin tiettyyn suuntaan.

Parityöskentely Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden välillä

Aineistosta nousi esiin toive tiiviistä yhteistyöstä ja mahdollisesta parityöskentelystä Ohjaamo Lappeenrannan työntekijöiden kanssa. Näin molemmat palvelut tukisivat asiakasta parhaiten ja palveluiden molemmat osapuolet olisivat yhteistyön kautta tietoisia asiakkaan etenemisestä. Näin myös asiakkaan siirtyminen uuden palvelun piiriin olisi helpompaa, kun paikkaan on käyty tutustumassa etukäteen ja työntekijät tuntevat toisensa ja osaavat kertoa palveluista sekä toiminnasta paremmin. Yhteistyön kautta kohdistetun tuen tarjoaminen onnistuu paremmin, kun etukäteen tiedetään asiakkaan tarpeet ja ongelmat.

Parityöskentelyssä nähtiin joitain hyviä puolia, kuten erikoisosaaminen ja mahdollisesti nopeampi integroituminen yhteiskuntaan Ohjaamon kautta, kun harrasteiden mukana tutustuisi muihin nuoriin ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Keskustelimme parityöhön liittyen myös mahdollisesta omaohjaajuuden vaihtoehdosta Ohjaamo Lappeenrannan puolesta, mikä mahdollisesti laskisi asiakkaan kynnystä sitoutua Ohjaamon palveluihin, kun hänellä olisi tuttu työntekijä aina tukena.

Maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan harrastukset

Haastattelemiemme työntekijöiden mukaan vapaa-ajan vietto on olennainen osa kotoutumista. Suomessa ihmiset pysyvät kotonaan tai tietyillä harraste-/tapauspaikoilla, kuten nuorisotaloilla. Monet maahanmuuttajat tulevat kulttuureista, joissa vapaa-aikaa vietetään toreilla ja kaupungilla. Tämä kulttuuri puuttuu Suomesta, joten maahanmuuttajanuorten on vaikeampi tutustua uusiin ihmisiin, kun ei tiedetä, missä he mahdollisesti aikaansa viettävät.

Ohjaamo Lappeenranta tarjoaa jatkuvasti erilaisia ilmaisia harrastepajoja 15–29-vuotiaille nuorille. Harrastepajat ovat Ohjaamo Lappeenrannan suunnitteleimia ja

järjestämiä, jolloin uusien harrastepajojen kehittäminen pienryhmille on mahdollista nopeallakin aikataululla. Ohjaamo Lappeenranta pystyisi siis teoriassa vastaamaan suoraan Eksoten maahanmuuttopalveluiden nuorten asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin harrastusten suhteen. Ohjaamo Lappeenranta tarvitsee vain tiedon harrastetoiveista, jotta Ohjaamo Lappeenranta voi etsiä sopivan ohjaajan harrastepajaan.

Ohjaamo Lappeenrannalta toivottiin myös harrastusten järjestämisen lisäksi neuvontaa erilaisten urheiluseurojen piiriin. Maahanmuuttajanuorten keskuudesta on herännyt toiveita esimerkiksi erilaisten pallopelien harrastamiseen, mutta esimerkiksi seurojen lisenssimaksut, ikärajat ja harjoituksiin ja peleihin kuljettaminen saattavat tuottaa haasteita monille asiakkaille.

Harrastuksiin Eksoten maahanmuuttopalvelut toivoi tiivistä yhteistyötä ja viestintää Ohjaamo Lappeenrannalta erilaisista harrastepajoista, niiden sisällöistä ja alkamisajankohdista. Keskustelussa todettiin myös olevan hyvä asia, jos harrastuksiin olisi mahdollista saada maahanmuuttajanuorille tuttu ihminen esittelemään harrastuksia. Parityön ohessa pohdittu omaohjaajuus tukisi tätä tarvetta, mutta tässä asiassa nousee esiin haasteet työaikojen ja työvuororessurssien suhteen.

Rinnalla kulkija

Työaikojen tuomat haasteet nostivat esiin kolmannen ja selkeästi eniten keskustelua herättäneen käsiteltävän asian, joka oli vapaaehtoistyöntekijä tai rinnalla kulkija. Työaikojen ja useiden harrastusten iltapainotteisuuden vuoksi Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden on haastavaa löytää aikaa asiakkailleen iltaisin esimerkiksi harrasteisiin tutustuttamiseen. Ohjaamo Lappeenrannan työntekijät eivät myöskään tee iltapainotteista työtä aina, jolloin jonkinlainen rinnalla kulkija ja vapaaehtoistyötä tekevä olisi tarpeellinen linkki näiden kahden tahon välillä tutustuttamassa maahanmuuttajanuorta harrastuksiin tai kaupunki- ja nuorisokulttuuriin.

Projektiopintoina tehtävästä rinnalla kulkijan työstä olisi hyötyä maahanmuuttajanuorille, sekä myös sosionomiopiskelijoille käytännön kokemuksen karttuessa.

Ja jos rinnalla kulkijan työ olisi ryhmissä tehtävää ja ammattikorkeakoulun koor-
dinoimaa työtä, niin projektissa olisi teoriassa mahdollista valmistaa opiskelijoita
työhön sekä projektin aikana pitää välillä työnohjauksen kaltaisia purkusessioita,
jos jokin asia olisi jäänyt vaivaamaan. Saimaan ammattikorkeakoululla on jo nyt
käytössä sosionomiharjoittelijoiden kanssa harjoitteluiden alussa tapahtuvia
pienryhmäkeskusteluita, joten malli olisi jo valmiiksi olemassa.

Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lisäksi suunnittelimme vapaaehtoi-
sen rinnalla kulkijan työhön vaihtoehtona myös Etelä-Karjalan IB-lukioiden opis-
kelijoita. Lukiolaiset pitäisi tietenkin myös kouluttaa tehtävään työhön ja järjestää
heille mahdollisuus asioiden purkamiselle, mutta tämän jälkeen itse työ ei välttä-
mättä vaatisi viikkotasolla kuin muutaman tunnin 1–2 päivänä viikossa. Rinnalla
kulkijan työ kehittäisi lukiolaisen taitoja monella tapaa ja olisi onnistuessaan tär-
keää vastapainoa opiskelulle.

Maahanmuuttajataustainen työharjoittelija Ohjaamoon

Keskustelimme Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden haastatte-
lussa myös siitä, miten maahanmuuttajanuorille saattaa olla vaikea tutustua uu-
siin paikkoihin ilman mitään aiempaa kiinnikettä. Tästä syntyi ajatus, voisiko Oh-
jaamo ottaa maahanmuuttajanuoria työharjoitteluun osaksi kotoutumissuunnitel-
maa. Työharjoittelijan kautta toisten maahanmuuttajanuorten saattaisi olla hel-
pompaa tutustua uuteen paikkaan, ja tutustumalla uuteen paikkaan maahan-
muuttajanuoret tutustuisivat samalla myös ikätovereihinsa. Tällä tavoin pääsisi
parhaimmillaan tapahtumaan kulttuurinvaihtoa molempiin suuntiin, jos maahan-
muuttajanuoret tutustuisivat niin sanottuun kantaväestöön ja päinvastoin.

Työharjoittelussa maahanmuuttajanuorelle tulisi työn ja harjoittelun kautta tutuksi
suomalainen työkuulttuuri ja erilaiset käytänteet. Maahanmuuttajanuoren olisi työ-
harjoittelun aikana mahdollista oppia näin ollen paljon uutta tietoa suomalaisesta
yhteiskunnasta ja kulttuurista, sekä kiinnittyä kotikuntaansa konkreettista työtä
tekemällä. Suomalaisessa työympäristössä myös suomen kielen kuulemiselle al-
tistuisi jatkuvasti, mikä kehittää kielen oppimista. Tästä saattaisi parhaassa ta-
pauksessa olla iso apu maahanmuuttajanuoren suomen kielen opinnoissa.

10 Johtopäätökset ja yhteenveto

Jo ensimmäisessä haastattelussa Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden kanssa ilmeni selkeää tarve maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan tukemiseen. Saimme haastattelun tuloksista hyviä aiheita nostettua esiin yhteiseen tapamiseen Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan kanssa. Neljästä käsitellystä aiheesta yksi eli rinnalla kulkijan tarve nousi selkeästi isoimmaksi tarpeeksi työkentällä. Keskustelimme myös siitä, miten rinnalla kulkijan roolin voisi käytännössä toteuttaa Lappeenrannassa.

Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijät painottivat rinnalla kulkijasta keskusteltaessa, että rinnalla kulkijan pitäisi olla nimenomaan nuori ihminen, joka olisi suunnilleen maahanmuuttajanuorten ikäinen. Tämä ajatus heräsi siitä käytännön kokemuksesta, että vapaaehtoistyöntekijöissä on usein paljon vanhempia tai esimerkiksi eläkkeellä olevia ihmisiä. Keskustelimme siitä, että nuorten on kokemusmme mukaan paljon helpompi tutustua nuorten kulttuuriin ja harrastuksiin, kun niihin on myös tutustuttamassa uskottava ihminen, eli tässä tapauksessa nuori ihminen.

Keskustelussa syntyi idea siitä, että esimerkiksi Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat olisivat erinomainen ryhmä toteuttamaan rinnalla kulkijan työtä maahanmuuttajanuorten kanssa. Rinnalla kulkijan työn voisi yhdistää esimerkiksi Saimaan ammattikorkeakoulun projektiopintoihin, jolloin käytännön kenttätyölle olisi varattu jo automaattisesti paljon aikaa. Kenttätyön voisi yhdistää myös osaksi joitain Saimaan ammattikorkeakoulun tarjoamia monikulttuurisuutta käsitteleviä kursseja, mutta kurssin aikana käytännön työhön ei välttämättä olisi niin paljon aikaa käytettävissä kuin projektiopintojen kanssa. Joka tapauksessa tarve on konkreettinen, ja sosionomiopiskelijoissa olisi oletettavasti jonkin verran kiinnostuneita opiskelijoita tekemään monikulttuurista työtä ja verkostoitumaan kentälle.

Parityöskentely herätti keskustelua, muttei poikanut käytännön ideoita. Vapaa-ajan palveluihin on usein hankala vastata työaikojen sisällä, jos työntekijöiden työ tapahtuu virka-aikaan. Parityöskentelyn haasteiksi koettiin aikataulut sekä tiedonkulku. Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöiden kokemuksien mukaan

esimerkiksi kerran viikossa tapahtuvat tapaamiset saman asiakkaan kanssa ovat harvinaisia, koska näin usein ei yleensä tavata asiakkaita. Näin ollen parityöskentelylle ei jäisi kovinkaan paljoa resursseja asiakasmäärien ollessa nyt jo isot.

Tiedonkulku Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden välillä olisi myös osittain haasteellista, koska Ohjaamo Lappeenrannalla ei ole virallista rekisteriä asiakkaistaan eikä heillä ole käytössä esimerkiksi sosiaalialan kirjaamisjärjestelmä Efficaa. Tiedonkululle pitäisi järjestää oma kanava, jotta parityöskentely olisi mahdollisimman tehokasta ja jotta vältyttäisiin turhan työn tekemiseltä. Huolellinen tiedonvälittäminen saattaisi tarkoittaa mahdollisesti myös uutta kirjaamisalustaa, mikä taas vaatii lisäresursseja molemmilta osapuolilta.

Parityöskentelystä keskusteleminen sai aikaan idean kevyestä versiosta tai mallista parityöskentelyä mukailleen. Työskentely olisi alkuun tarpeen vaatiessa lähinnä kevyttä tiedottamista ja maahanmuuttajanuorten tutustuttamista Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan työntekijöiden välillä. Tämän koettiin vastaavan osittain siihen, että kaupungin eri vapaa-ajan palvelut tulisivat tutuksi maahanmuuttajanuorille.

Erilaiset harrastetoiveet ovat usein esillä maahanmuuttajanuorten keskuudessa. Suomessa harvemmin näkee ihmisiä kaupungilla potkimassa jalkapalloa tai heittelemässä koripallokentällä koreja niin, että seuraan voisi osallistua kuka tahansa ohikulkija. Kulttuuri täällä on usein maahanmuuttajanuorille kovin erilaista verrattuna maahanmuuttajien yhteisöllisiin kotimaihin. Urheiluharrastukset vaativat usein myös paljon rahaa, eikä eritasoisista seuroista ole välttämättä tietoa tarjolla kovinkaan paljon. Näin urheiluharrastukset jäävät usein maahanmuuttajanuorten tavoittamattomiin, tai he harrastelevat keskenään koulujen pihoilla, mitä saateen ennakkoluuloisten ihmisten keskuudessa jopa paheksua.

Ohjaamo Lappeenrannan harrastepajat ovat luonnollinen vastaus vapaa-ajan harrastetoimintaan, koska Ohjaamo Lappeenrannan harrastepajat ovat helposti järjestettävissä eri tarpeisiin ja ne ovat asiakkaille ilmaisia. Harrastepajojen sisällöllinen monipuolisuus on myös yksi Ohjaamo Lappeenrannan vahvuuksista, koska harrastepajat kattavat liikunnan, kulttuurin, kädentaidot ja taiteen. Harrasteissa tärkeäksi asiaksi koettiin hyvä tiedottaminen Ohjaamo Lappeenrannan ja

Eksoten maahanmuuttopalveluiden välillä. Silti eniten keskustelua harrastemahdollisuuksista keskusteltaessa herätti rinnalla kulkija, joka olisi linkkinä tutustuttamassa maahanmuuttajanuoria uusiin paikkoihin.

Maahanmuuttajataustaisen työharjoittelijan ottaminen osaksi Ohjaamo Lappeenrannan henkilökuntaa koettiin erityisesti työharjoittelijan tai työssä oppijan kannalta hyväksi asiaksi. Aihe herätti myös jonkin verran kriittistä ajattelua. Kärsiikö harjoittelijan uskottavuus ja auktoriteetti työpaikalla hänen mahdollisten kavereidensa silmissä, jos maahanmuuttajataustainen nuori olisi esimerkiksi Ohjaamo Lappeenrannan nuoriso-ohjaajaharjoittelijana? Ongelmia saattaa syntyä, jos harjoittelijan ammattilaisen tai harjoittelijan rooli vaihtuukin kaveriksi kesken työpäivän.

Keskustelussa mietittiin myös sitä, kuinka kauan maahanmuuttajan olisi täytynyt jo asua Suomessa. Kenelle maahanmuuttajataustaisesta työharjoittelijasta olisi lopulta suurin hyöty? Venäläistaustainen työharjoittelija ei välttämättä itsessään houkuttele Ohjaamo Lappeenrantaan esimerkiksi Irakista lähtöisin olevia kuntaan muuttaneita nuoria. Ohjaamon muut asiakkaat ja henkilökunta voivat varmasti oppia paljon uutta maahanmuuttajataustaiselta nuorelta, niin kuin myös nuori harjoitteluympäristöstään, mutta kuinka iso kokonaisvaikutus yksittäisellä maahanmuuttajataustaisella työharjoittelijalla on Lappeenrannan maahanmuuttajanuorten kotoutumiseen?

Työharjoittelijaa ei poissuljettu kehitysideana, mutta keskustelussa todettiin, että harjoittelijan työnkuva sekä harjoittelun tavoitteet täytyisi määrittää hyvinkin yksilökohtaisesti. Asettaako työharjoittelija harjoittelun tavoitteiksi esimerkiksi arjen tietämyksen ja taitojen oppimisen vai ohjaamisen?

11 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme eettisyyttä pohdittaessa on hyvä muistaa, ettei työmme ole missään nimessä yleistys kaikkien maahanmuuttajien syrjäytymisestä. Syrjäytymisestä puhuessa, kirjoittaessa ja lukiessa täytyy myös muistaa varoa liikaa yleistämistä ja olettamista. Työmme tarkoitus ei tietenkään ole sanoa, että 100 %

maahanmuuttajanuorista on vapaa-ajan neuvonnan, tuen ja ohjauksen tarpeessa. Opinnäytetyömme on työelämän ja -kentän tarpeista lähtenyt tutkimuksellinen kehittämistehtävä, joten lähtökohtaisesti olettamuksemme on, että Ohjaamo Lappeenrannan ja Eksoten maahanmuuttopalveluiden välistä yhteistyötä on tarvetta syventää.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 149) puhuvat laadullisen tutkimuksen eettisestä kestävydestä ja siitä, ettei laadullinen tutkimus ole myöskään synonyymi laadukkaalle tutkimukselle. Olemme saaneet tutkimussuunnitelmamme perusteella tutkimusluvan Eksotelta, mikä on meidän tapauksessa lähtöasetelma laadukkaalle tutkimukselle. Luotettavuuden suhteen tutkimustamme voidaan mitata monin eri tavoin. Luotettavuutta parantaa tutkimuksen eri vaiheiden tarkka selostaminen ja avoimuus. (Hirsjärvi ym. 2009, 232).

Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ole tehdä kilpailua tai heikkous- ja vahvuusvertailua Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan välille. Molemmilla yksiköillä on oma ammattitaitoinen henkilökunta erikoisosaamisineen. Meidän tehtävämme on tutkia ja selvittää, miten näiden kahden yksikön erikoisosaamiset saataisiin yhdistettyä, jotta kotoutuminen varsinkin nuorten keskuudessa kehittyisi parempaan suuntaan. Meidän on asteltava haastattelukysymykset tarkasti, jotta arvostus molempia yksiköitä kohtaan ja opinnäytetyön tarkoitus tulee selväksi.

Pyrimme tuomaan jo haastattelua sopiessamme ilmi, miksi haluamme haastatella ja mitä teemme haastattelusta saadulla tiedolla. Opinnäytetyön julkaisu- ja valmistumisaikataulu oli myös molempien organisaatioiden tiedossa, mutta yritimme tuoda esiin sitä, että aikataulu saattaa myös kasvaa. Haastatteluun ja aikataulujen sopimiseen käytetty kanava oli meidän tapauksessamme sähköposti, jolloin sama viesti menee kaikille osallisille kirjallisena ja välttään mahdollisesti epäselvyyksiltä haastatteluun liittyen.

Opinnäytetyössämme ei sinällään ollut huolta arkaluonteisen materiaalin eettisyydestä, koska emme haastatelleet asiakkaita, vaan Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijöitä ja selvitimme heidän mielipiteitään yleisellä tasolla. Hirsjärvi ja Hurme (2011, 115) määrittelevät arkaluonteisiksi asioiksi muun muassa

iän, siviilisäädyn ja etniset ryhmät. Sivusimme kysymyksiemme aiheilla ikää, siviilisäätystä ja etnisiä ryhmiä, mutta keskustelu oli yleistä eikä yhteenkään yksittäiseen asiakkaaseen liittyvää.

Kiertoteitä-kirjassa pohditaan, miten toiset maahanmuuttotaustaiset nuoret eivät halua olla nuoria, vaan elämässä eteenpäin meneviä aikuisia ja samaan aikaan Suomessa on Nuorisolaki, joka määrittelee nuoren ihmisen alle 29-vuotiaaksi (Nieminen ym. 2015, 16). Aihe saattaa olla monelle täysi-ikäiselle ihmiselle arka, jos hänelle tarjotaan palveluita nuoristyön puolelta. On tärkeää miettiä erilaisia malleja pohtiessa, miten palvelut saadaan tuotua asiakkaiden tietoon heitä arvostaen. Tämä ajatus on syytä muistaa, kun lähtee tarjoamaan nuorisotyön palveluita täysi-ikäisille asiakkaille.

12 Pohdinta

Työelämälähtöiseen kehittämistehtävään oli helppo lähteä mukaan aiheen kiinnostuessa meitä molempia. Sekä Eksoten maahanmuuttopalveluiden että Ohjaamo Lappeenrannan ollessa meille molemmille enemmän tai vähemmän tuttu toimija, oli meillä alusta asti ajatuksena myös se, että opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen ei ole mahdoton tehtävä. Ajattelimme, että onnistuessaan opinnäytetyömme pystyisi parantamaan paikallisten maahanmuuttajanuorten kotoutumista ja olemaan parhaimmillaan malli joillekin muillekin kunnille.

Ohjaamo Lappeenrannan työntekijöillä on kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä, mutta tähän mennessä yhteistyö Eksoten maahanmuuttopalveluiden kanssa on ollut hyvin vähäistä. Sekä Eksoten maahanmuuttopalveluiden että Ohjaamo Lappeenrannan työntekijät olivat sitä mieltä, että heidän yhteistyötänsä olisi hyvä käynnistää. Yhteistyötä pohtiessa tutustuimme myös Ohjaamo Helsingin toimintaan, koska Helsingissä asuu paljon ulkomaalaistaustaisia nuoria verrattuna muuhun Suomeen. Suuri osa näistä nuorista on iältään 25–29-vuotiaita, eli Ohjaamon kohderyhmää. (Nuorten hyvinvointikertomus 2017.)

Ohjaamo Helsingin maahanmuuttajien palveluiden tarkoituksena on täydentää hajanaisten ja vaikeasti saavutettavien palveluverkostojen toimintaa, ei kilpailla

näiden kanssa luomalla uutta toimijakenttää jo olemassa olevien moninaisten toimijoiden joukkoon (Ohjaamo Helsinki 2017, 5). Lähtökohta siis sama kuin meidän opinnäytetyössämme. Maahanmuuttajanuorten asioiden hoitoon ei ole Ohjaamo Helsingissä tehty mitään erilaisia malleja, vaan toimintatavat muokkautuvat työtä tehdessä. Palveluita ei erotella erikseen tietyille käyttäjäryhmille, vaan kaikki palvelut ovat kaikkien käytettävissä. Palveluita tarjottaessa huomioidaan, että ne palvelisivat mahdollisimman hyvin juuri kyseistä asiakasryhmää. (Ohjaamo Helsinki 2017, 15,17). On tärkeää muistaa, ettei palveluita rajata liikaa tietyille ryhmälle.

Etelä-Karjalan kotouttamissuunnitelman yksi tavoitteista on tehostaa kotoutumista. Meillä oli lähtötietona, että kuntaan muuttaville nuorille esimerkiksi koulu- paikka ja asunto sekä niihin liittyvät tukitoimet järjestyvät kunnallisen palvelujärjestelmämme kautta suhteellisen helposti. Kotoutumista edistää se, että kotoutujalla on oma koti uudessa kotikunnassa. Kotoutumista edistää myös se, että kotoutujalla on opiskelupaikka, jossa on mahdollista opiskella suomen kieltä, jonka osaaminen mahdollistaa paremmat kommunikointimahdollisuudet kantaväestön kanssa. Riittääkö opiskelupaikka ja oma asunto tuntemaan itsensä osaksi yhteisöä?

Koulu tarjoaa maahanmuuttajanuorille hyvän mahdollisuuden kiinnittyä uuteen yhteiskuntaan oppimalla kieltä ja kulttuuria. Opinnäytetyömme tietoihin nojautuen uskallamme kuitenkin väittää, etteivät pelkkä koulu ja asunto tai työ ja asunto ole suurimmalle osalle ihmisistä ainoa hyvinvoinnin takaaja. Onhan meillä synnytysosastolta asti yhteiskuntaan integroituvilla kantaväestön edustajillakin tarve kuulua muuhunkin kuin esimerkiksi työyhteisöön. Me harrastamme hyvinvointimme ylläpitämiseksi vapaa-ajallamme urheilua, taidetta, kulttuuria ja yksilökohtaisesti kaikkea näiden väliltä ja koemme tätä kautta yleensä jonkinlaista yhteisöllisyyttä tai yhteisöön kuuluvuutta.

Mielestämme yksi kotoutumisen tärkeimpiä tavoitteita olisi saavuttaa yhteisöllisyyttä ja yhteisöön kuuluvuuden tunnetta, koska ilman niitä ihminen ei välttämättä voi hyvin. Ja jos ihminen ei voi hyvin, ei hän myöskään välttämättä omista voimavaroja työssä käymiseen, opiskeluun tai itsestään ja perheestään huolehtimiseen, jotka kaikki koetaan jollain yleisellä tasolla kuitenkin yhteiskunnan jäsenen

velvollisuuksiksi. Siksi olisi äärimmäiseen tärkeää toivottaa kuntaan muuttavat maahanmuuttajanuoret tervetulleeksi myös osaksi kunnan järjestämiä vapaa-ajan palveluita.

Pelkkä vapaa-ajan palveluista tiedottaminen maahanmuuttajanuorille ei takaa sitä, että nuoret osallistuvat palveluihin. Meissä kaikissa on rohkeita ja ujoja tutustujia, jolloin osa tarvitsee rinnalla kulkijan olemaan hetken aikaa tukena uusissa asioissa. Kouluympäristössä on toki mahdollista tutustua kantaväestöön, mutta tuskin kovin monella suomen kielen alkeita opiskelevalla maahanmuuttajanuorella on luokkakaverina samanikäistä suomalaista nuorta, jonka kanssa voi lähteä koulun jälkeen elokuviin tai potkimaan palloa. Haastattelussa tuli ilmi se, että maahanmuuttajanuoret kaipaavat tietoa, missä heidän ikäisiään suomalaisia nuoria voisi tavata ja heihin tutustua.

Haastattelusta selvisi myös se, että monet maahanmuuttajanuoret tulevat yhteiskulttuureista, jolloin tottuminen suomalaiseen yksilökulttuuriin on iso haaste. Vapaa-ajan aktiviteetteja pitäisi pystyä järjestämään myös niin, että ryhmissä olisi eri kulttuuritaustaisia ihmisiä yhdistettynä, koska tätä kautta myös tutustumisen kynnys madaltuisi. Tutustumisen kaipuu ei ole pelkästään yksin asuvilla nuorilla, vaan myös maahanmuuttajaperheiden nuorilta äideiltä on tullut paljon toiveita vertaistuesta ja suomalaisista ystäväperheistä.

Rinnalla kulkijoiden kaipuu maahanmuuttajanuorien tueksi ainakin Lappeenrannassa on kova. Opinnäytetyömme tutkimuksen pohjalta kehittyi idea, että sosionomeja kouluttava Saimaan ammattikorkeakoulu voisi sisällyttää yhdeksi projektiopinnoksi rinnalla kulkijan työn maahanmuuttajanuorten kanssa. Kyseenalais-tettavaa tässä opiskelijavetoisessa toimintamallissa on ainoastaan se, että onko eettistä tai oikein teettää opiskelijoilla ilmaiseksi se, mikä kuuluisi yhteiskunnan hoitaa.

Meillä ei ole vastausta siihen, onko opiskelijoilla teetettävä työ eettistä. Esitämme sen sijaan jatkokysymyksen: onko kyseinen opiskelijoilla tehtävä projektityön malli myöskään väärin, jos se onnistuessaan vakiinnuttaisi aivan uuden toiminnon Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan lähelle, toisi

maahanmuuttajanuoret lähemmäksi yhteiskuntaamme ja antaisi opiskelijoille kokemusta monikulttuurisesta kenttätöystä? Onnistuessaan ja toimintamallin vaikiutuessa rinnalla kulkijan työ voisi jopa saada joskus tulevaisuudessa resursseja ja juurruttaa itsensä osaksi Lappeenrannan palveluita. Jos ei osaksi julkista, niin osaksi kolmatta sektoria ja ainakin pois neljänneltä sektorilta, jota se tässä kohti eniten muistuttaa.

Olemme onnistuneet opinnäytetyömme kehittämistehtävän tavoitteessa kehittää entistä parempi tai uusi toimintatapa Eksoten maahanmuuttopalveluiden ja Ohjaamo Lappeenrannan välille. Emme tieneet aloittaessamme, että opinnäytetyömme sivutuotteena syntyisi Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomilinjalle työelämälähtöinen projektiopintojen malli, jota sekä Ohjaamo Lappeenrannan että Eksoten maahanmuuttopalveluiden työntekijät kannattivat.

Lähteet

Eksote 2018a. sosiaalipalvelut, maahanmuuttajat, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. <http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/alkukartoitus-ja-kotoutumissuunnitelma/Sivut/default.aspx>. Luettu 11.10.2018.

Eksote 2018b. sosiaalipalvelu, maahanmuuttajat, kotoutuminen. <http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/Kotoutuminen/Sivut/default.aspx>. Luettu 20.8.2018.

Eksote 2017. Sosiaalipalvelut. Maahanmuuttajat. Momentti - maahanmuuttopalvelut. <http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/momentti/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.11.2017.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Etelä-Karjalan liitto 2008. Muu maa mustikka? Maahanmuuttajat Etelä-Karjalassa. http://www.ekarjala.fi/liitto/wp-content/uploads/2013/12/Muu_maa_mustikka_maahanmuuttajat_Etela-Karjalassa.pdf Luettu 11.10.2018.

Helldan, I. Fathollahi, M. Lehtovirta, E. Miettinen, J. & Nieminen, H. 2018. Tienhaaroja ja umpikujia. Maahanmuuttaja-asiakkaat neuvonta- ja ohjaustyössä. Suomen pakolaisavun julkaisuja. https://pakolaisapu.fi/wp-content/uploads/2018/03/tienhaarojajumpikujia23.2_nettiin.pdf Luettu 11.10.2018.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Honkasalo, S., Kiilakoski, T. & Kivijärvi, A. 2011. Tutkijat ja nuoristyö liikkeellä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Infopankki 2018. <https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa/kotoutuminen-suomeen>. Luettu 16.10.2018.

Kansalaisuuslaki 2003/359.

Kiuru, H. Kuusisto, H. Laulajainen, J. & Vuori, J. 2017. Sata omenapuuta – Hyvät käytännöt kotoutumiseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 40. saatavilla: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134125/978-952-456-275-1%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 1.9.2018.

Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kotouttamislain käsikirja 2017. Kotouttaminen.fi, työn tueksi, kotoutumislain käsikirja, kotouttamistyön taustaa, kotoutumislaki ohjaa kotouttamista <https://kotouttaminen.fi/kotoutumislaki-ohjaa-kotouttamista>. Luettu 3.12.2017

Kotouttamislain käsikirja 2018a. Kotouttaminen.fi, työn tueksi, kotoutumislain käsikirja, kotoutumista edistävät toimenpiteet. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumista-edistavat-toimenpiteet> luettu 201.12.2018.

Kotoutumislain käsikirja 2018b. Kotouttaminen.fi, työn tueksi, kotoutumislain käsikirja, kotouttamistyön taustaa. <https://kotouttaminen.fi/kotouttamistyon-taustaa>. Luettu 16.10.2018.

Kotouttamislain käsikirja 2018c. kotouttaminen.fi, työn tueksi, kotoutumislain käsikirja, kotoutumista edistävät toimenpiteet, alkukartoitus <https://kotouttaminen.fi/alkukartoitus>. Luettu 11.10.2018.

Kotouttamislain käsikirja 2018d. Kotouttaminen.fi, työn tueksi, kotoutumislain käsikirja, kotoutumista edistävät toimenpiteet, kotoutumissuunnitelma <https://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>. Luettu 11.10.2018.

Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386.

Lappeenranta 2017. Palvelut. Nuorten palvelut. Ohjaamo Lappeenranta. Tietoa Ohjaamo-hankkeesta. <http://www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Nuorten-palvelut/Ohjaamo-Lappeenranta/Tietoa-Ohjaamo-hankkeesta>. Luettu 12.12.2017.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla www.thl.fi/sokra. https://www.thl.fi/documents/10531/1787240/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/8bc8490c-c2e2-4ad5-ada8-0ce8df65435e Luettu 6.12.2017

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Helsinki: Gaudeamus Kirja.

Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja Suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus

Myrskylä, P. 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA Analyysi. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>. Luettu 13.12.2017.

Nieminen, H., Kivijärvi, A. & Toivikko, K. 2015. Kiertoteitä. Helsinki: Into Kustannus.

Nuorisolaki 1285/2016.

Nuorisotakuu.fi 2017. Tietoa nuorisotakuusta. <http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>. Luettu 12.12.2017.

Nuorten Elämä 2017. <https://www.nuorteneelama.fi/lappeenranta>. Luettu 28.11.2017.

Nuorten hyvinvointikertomus 2017. Helsingin kaupunki <https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/elama-ja-terveys> Luettu 6.9.2018

Nuva ry. 2018. Nuva ry. Mikä nuorisovaltuusto? <http://www.nuva.fi/mika-nuorisovaltuusto/>. Luettu 17.10.2018.

Ohjaamo Helsinki 2017. Ohjaamo Helsinki. Ajankohtaiset. Maahanmuuttaja-taustaisten nuorten palvelut Ohjaamo Helsingissä. <https://drive.google.com/file/d/0ByopP8jAoy9YT25EZWlXOWphc1E/view>. Luettu 1.9.2018.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Saari, J. 2009. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOYpro Oy.

Sisäministeriö 2018a. Vastuualueet, maahanmuutto, toimijat ja vastuut. <https://intermin.fi/maahanmuutto/toimijat-ja-vastuut>. Luettu 7.9.2018.

Sisäministeriö 2018b. Vastuualueet, maahanmuutto, maahanmuutto- ja turva-
paikkapolitiikka. <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>. Luettu 7.9.2018.

Sisäministeriö 2018c. Vastuualueet, maahanmuutto, lainsäädäntö <https://intermin.fi/maahanmuutto/lainsaadanto>. Luettu 7.9.2018.

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry 2017. <http://www.alli.fi/edunvalvonta/nuorisotyö/>. Luettu 10.12.2017.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. sukupuolten tasa-arvo, hyvinvointi, hyvinvointi- ja terveyserot, syrjäytyminen 2018. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/hyvinvointi-ja-terveyserot/syrjaytyminen>. Luettu 10.9.2018.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a. lapset nuoret ja perheet, nuorten syrjäytyminen. 2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tu-eksi/nuorten-syrjaytyminen>. Luettu 10.12.2017.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017b. Lapset, nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Nuoret ja palvelut. Nuoristyö. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/nuoret-ja-palvelut/nuorisotyö>. Luettu 13.12.2017.

Toikko, T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Vastuualueet, työelämä, maahanmuuttajien kotouttaminen <http://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>. Luettu 3.12.2017.

Ulkomaalaislaki 2004/301.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Valtion kotoutumissuunnitelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto 2018a. Väestöntutkimuslaitos, tilastoja, maahanmuuttajat, maahanmuuttajat ikäryhmittäin. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajat-ikaryhmittain/. Luettu 10.9.2018.

Väestöliitto 2018b. Väestöntutkimuslaitos, tilastoja, maahanmuuttajat, maahanmuuttajien määrä http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/. Luettu 9.10.2018.

1. Kuinka tärkeänä koette nuorten maahanmuuttajien vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja -toiminnot?
2. Mitkä nuorten kotoutumista tukevat asiat parhaiten toteutuvat maahanmuuttopalveluiden kautta?
3. Mihin kotoutumista tukeviin asioihin maahanmuuttopalvelut toivovat lisää resursseja/erikoisosaamista?
4. Miten maahanmuuttajanuorten vapaa-ajan palveluiden puute näkyy työssänne?
5. Mitä toiveita asiakkailta itseltään on tullut palveluiden suhteen?
6. Kuinka hyvin näitä asiakkaiden toiveita on pystytty järjestämään?
7. Kuinka paljon ja millaista tukea nuoret asiakkaat tarvitsevat hakeutuessaan töihin/opiskelemaan?
8. Kuinka suurena koette maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriskin?
9. Millaisia menetelmiä tai hyväksi havaittuja keinoja maahanmuuttopalveluilla on syrjäytymisen ehkäisemiseksi?
10. Mitä toiveita maahanmuuttopalveluilla on yhteistyöhön Ohjaamo Lappeenrannan kanssa?
11. Mitä muuta haluaisitte otettavan huomioon nuorten maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyen?